

Oddział Toruński Stowarzyszenia Historyków Sztuki Sesja naukowa „Sztuka Torunia” 5 -6 listopada 2026

Szanowni Państwo!

Zarząd Oddziału Toruńskiego Stowarzyszenia Historyków Sztuki serdecznie zaprasza do wzięcia udziału w konferencji zatytułowanej **Sztuka Torunia**.

W 2027 roku przypada 80 rocznica powstania toruńskiego oddziału SHS, co pragniemy uczcić organizując w 2026 roku sesję naukową poświęconą szeroko rozumianej kulturze Torunia, a w roku jubileuszowym wydaniem materiałów z tej konferencji.

Badania nad dziejami grodu Kopernika w ostatnich dziesięcioleciach rozwinęły się bardzo dynamicznie dzięki wysiłkowi przedstawicieli różnych dyscyplin humanistycznych, działalności naukowej, konferencyjnej oraz wydawniczej naszego Stowarzyszenia, pracowników Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i innych ośrodków badawczych, a także intensywnie prowadzonym pracom konserwatorskim w ramach inicjatyw właścicieli zabytkowych budynków oraz programom unijnym Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO (etap I 2008-2014, etap II 2014-2020), a ostatnio 7 cudów Torunia – szlak po unikatowych zabytkach na obszarze UNESCO (2025-2029). Wszystkie prace renowacyjne są poprzedzane dogłębными studiami historyczno-artystycznymi, często z udziałem członków OT SHS. W trakcie realizacji zadań prowadzone są interdyscyplinarne konsultacje a wyniki badań i najnowsze odkrycia prezentujemy w naszych publikacjach (*Skarby kościołów Torunia*, 7 tomów; ostatnio: *Dzieje i skarby kościoła św. Jakuba w Toruniu – nowe rozpoznanie* (2023); *Zabytki Toruńskie Młodsze Pokolenia*, 20 tomów).

Organizowana konferencja jest jednym ze wstępnych etapów przygotowania do opracowania nowej, zaktualizowanej syntezy dziejów sztuki Torunia.

W XX i XXI wieku powstały już dwukrotnie książki poświęcone historii sztuki Torunia. Są to następujące prace: Gwido Chmarzyński, *Sztuka w Toruniu. Zarys dziejów*, [w:] *Dzieje Torunia. Praca zbiorowa z okazji 700-lecia miasta*, red. Kazimierz Tymieniecki, Toruń 1933, s. 469-544; reedycja: *Gwido Chmarzyński i jego dzieło „Sztuka w Toruniu”*, red. Emanuel Okoń, Toruń 2014; Anna Błażejewska, Katarzyna Kluczwajd, Bogusław Mansfeld, Elżbieta Pilecka, Jacek Tylicki, *Dzieje Sztuki Torunia*, Toruń 2009. Najnowsze odkrycia zabytków, prace konserwatorskie oraz dynamiczny rozwój badań nad sztuką miasta i regionu, a także sztuką polską i europejską spowodowały w wielu zakresach dezaktualizację wyników publikowanych badań. Stawiają też wymóg i stwarzają możliwości opracowania dziejów twórczości artystycznej Torunia w nowym ujęciu.

Planowana konferencja ma charakter rozpoznania zagadnień związanych ze sztuką i kulturą Torunia w studiach współczesnych badaczy w Polsce i za granicą w związku z planowaną nową syntezą. Z tego powodu **preferujemy ujęcia syntetyczne**, całościowe, mogące stanowić załączek lub podstawę przyszłych badań i opracowań związanych z zamiarem publikacji rocznicowej w 2033 roku. Zależy nam również na ujęciach ukazujących sztukę w Toruniu na tle ogólnopolskim i europejskim. **Zachęcamy także do przygotowywania opracowań**

szczegółowych zagadnień, reinterpretacji istniejących koncepcji, relacji z najnowszymi odkryć naukowych w związku z badaniami archeologicznymi, archiwistycznymi, historycznymi, historyczno-artystycznymi oraz konserwatorskimi.

Proponujemy następujące ramowe zakresy badawcze dotyczące terenów miasta w obecnych granicach:

Sztuka w Toruniu w czasach średniowiecza, nowożytności i współczesnych;

Sztuka w kręgu zakonu krzyżackiego (1233-1454), w czasach przynależności do Rzeczypospolitej (1454-1793), Królestwa Prus (1793-1806), Księstwa Warszawskiego (1807-1815), w czasach zaboru pruskiego (1815-1920) oraz przynależności do Polski (po 1920).

Sztuka w Toruniu w kontekście życia religijnego miasta, m.in. w kręgu wyznania katolickiego i wyznań reformowanych, prawosławia oraz judaizmu.

Sztuka powstająca w Toruniu w kręgu zakonów, m.in.: krzyżackiego, franciszkańskiego, dominikańskiego, cysterek-benedyktyn, jezuitów, reformatów, redemptorystów.

Związki artystyczne, kulturalne i religijne Torunia z innymi ośrodkami miejskimi i regionami Prus, Rzeczypospolitej, ośrodkami zagranicznymi, centrami wyznań reformowanych;

Związki sztuki Torunia ze sztuką europejską (m.in. Czechy, Niemcy, Niderlandy);

Wpływ sztuki Torunia na inne ośrodki twórczości artystycznej;

Sztuka Torunia po II wojnie światowej, wpływ artystów pochodzących z Wilna, Lwowa oraz innych ośrodków miejskich w Polsce na rozwój kształcenia artystycznego i sztukę w Toruniu;

Toruńskie środowisko artystyczne;

Sztuka cechowa w Toruniu;

Rozwój terytorialny miasta;

Toruń nieistniejący. Badania dotyczące m.in. rekonstrukcji dawnej zabudowy miasta utraconej w wyniku naturalnych procesów niszczenia i braku zabiegów konserwatorskich (np. rozebranie kościoła pw. św. Mikołaja, 1834), działań wojennych (np. III wojna północna, 1703), polityki władz (np. pruskich w czasach tworzenia twierdzy Toruń, współczesne rozbiórki budowli);

Ikonografia Torunia; wydarzenia historyczne w Toruniu w sztuce;

Ochrona dziedzictwa kulturowego Torunia;

Zbiory artystyczne w instytucjach kultury Torunia oraz kolekcjach prywatnych. Dzieła sztuki związane z Toruniem w kolekcjach zlokalizowanych poza miastem.

Streszczenia proponowanych wystąpień o objętości od ok. 1000 do 1500 znaków prosimy przysyłać do końca maja b.r. na adresy: dr Alicja Saar-Kozłowska alasaar@umk.pl lub dr hab. Piotr Birecki prof. UMK Piotr.Birecki@umk.pl. Nadesłane zgłoszenia powinny zawierać także afiliację autora oraz dane kontaktowe. Wybór referatów zostanie ogłoszony w połowie czerwca b.r.

Komitety organizacyjne konferencji: Zarząd OT SHS – dr Alicja Saar-Kozłowska – prezes; dr hab. Piotr Birecki, prof. UMK – zastępca prezesa, Sławomir Szczerbiński – skarbnik, Magdalena Białkowska-Stenka – sekretarz; członkinie: Milena Hübner, Teresa Tylicka, Małgorzata Wawrzak.